

Onko Georg Otsan esitettävä Gustav Suitsun lauluja?

Virolaisten nimien taivutuksesta

Virolaisten nimien taivutusta hämmentää usein epäselvyys siitä, onko suomenkielisessä tekstissä obliikvisijassa esiintyvän virolaisen nimen perustuttava nimen virolaiseen loppuheittoiseen nominatiiviin vai kenties »suomalaisemmalta» näyttävään obliikvisijaan, ts. onko puhuttava Mari *Mustin* vai *Mustan* työryhmästä, onko esiteltävä Mait *Metsanurkin* vai *Metsanurkan* tuotantoa, onko arvioitava Arnold *Kaskin* vai *Kasken* tutkimusta tai onko turvauduttava Heino *Ahvenan*, *Ahvenen* vai *Ahvenin* ottamaan valokuvaan.

Virolaisiin obliikvisijoihin perustuvasta käytännöstä on Virittäjänkin vuosikerroissa runsaasti näyttöä: esim. *Must* : *Mustan* : *Mustalle* (1969 s. 153; 1970 s. 474, 476), *Vakk* : *Vakan* (1971 s. 105—107), *Rätsep* : *Rätsepan* (1971 s. 90), *Viidalepp* : *Viidalepan* (1960 s. 138), *Tulimuld* : *Tulimullan* (1968 s. 398), *Ahven* : *Ahvenan* (1964 s. 192; 1970 s. 479), *Kask* : *Kasken* (1961 s. 333; 1964 s. 196, 389; 1971 s. 100—102, 104). Saman kannan on nähtävästi omaksunut myös se Helsingin Sanomien yleisönosaston kirjoittaja, joka (4. 10. 1971) väitti, että Mati Hinti (po. Hint) olisi eräässä artikkelissaan antanut tunnustusta Oskar *Looritsalle* (virossa: *Loorits* : *Looritsa* : *Looritsale* jne.).

Esiteltyyn, obliikvisijoihin perustuvan

käytännön johdonmukainen seuraaminen veisi kuitenkin tavallisen kielenkäyttäjän vaikeuksiin: Olisi puhuttava Gustav *Ernesaksasta* (vir. *Ernesaks* : *Ernesaksa*), Jakob *Hurtasta* t. *Hurdasta* (vir. *Hurt* : *Hurda*), Hella *Keemasta* (vir. *Keem* : *Keema*), Eno *Raudasta* tai *Rauasta* (vir. *Raud* : *Raua*), Alo *Raunasta* (vir. *Raun* : *Rauna*), Gustav *Ränkasta* t. *Rängasta* (vir. *Ränk* : *Ränga*), August *Sangasta* (vir. *Sang* : *Sanga*) ja Osvald *Toomingasta* (vir. *Tooming* : *Toominga*). Samoin tulisi puhua Villem *Ernißasta* (vir. *Erniß* : *Ernißa*), Lembit *Jaanißasta* (vir. *Jaaniß* : *Jaanißa*) ja Vilve *Kalitsasta* (vir. *Kalits* : *Kalitsa*) — näin siitäkkin huolimatta, että olemme yrittäneet pitää kotoiset laulaja *Saarißin* ja kirjailija *Saarißan* visusti erillään. Edelleen olisi puhuttava Mart *Mägerasta* (vir. *Mäger* : *Mägera*), Vassili *Möldristä* (vir. *Mölder* : *Möldri*), Juhan *Peeglistä* (vir. *Peegel* : *Peegli*), Endel *Söglasta* (vir. *Sögel* : *Sögla* ~ *Sögeli*) ja Ferdinand *Sannamehestä* (vir. *Sannamees* : *Sannamehe*); *Postimees*-lehden piiristä tulisi *Postimehen* piiri (vrt. Kai Laitisen käyttämään *Postimeehen* piiriin). Oudolta tuntuisi suomalaisen korvassa myös puhe Oskar *Lutsusta* (vir. *Luts* : *Lutsu*), Gustav *Suitsusta* (vir. *Suits* : *Suitsu*), Aira *Kaalusta* (vir. *Kaal* : *Kaalu*), Ilma *Kalmusta* (vir. *Kalm* : *Kalmu*), Ellen *Niitusta* t. *Niidusta* (vir. *Niit* : *Niidu*), Haldur *Õimusta* (vir. *Õim* : *Õimu*), Ellen *Uuspõllusta* (vir. *Uuspõld* : *Uuspõllu*) tai Johannes *Aavikusta* (vir. *Aavik* : *Aaviku*), Tiit *Kuusikusta* (vir. *Kuusik* : *Kuusiku*), Merle *Leppikusta* (vir. *Leppik* : *Leppiku*),

Madis *Norvikusta* (vir. *Norvik : Norviku*) tai vaikkapa Otto Wilhelm *Masingusta* (vir. *Masing : Masingu*) tai Salme *Tanningusta* (vir. *Tanning : Tanningu*). Samoja ongelmia olisi virolaisissa etunimisäkin: Antslu tulisi taivuttaa *Antsuksi*, Kihnun *Jõnn Jõnnuksi*, Mihkel *Mihkliksi* jne.

Viroa taitamaton ei tällaisia muotoja pysty käyttämään eikä liioin abstrahoi- maan niistä nominatiiviasua. Abstrahointivirheitä syntyy epäilemättä myös, jos puhutaan vaikkapa Jaak *Järven* (vir. *Järv : Järve*), Arnold *Kasken* (vir. *Kask : Kase*), Uno *Lahden* (vir. *Laht : Lahe*) tai Jakob *Tammen* (vir. *Tamm : Tamme*) teok- sista. Koska virossa on usein samasta kannasta muodostettu sekä nominatiivi- muotoinen että genetiivimuotoinen nimi (*Kallas ~ Kalda, Nurm ~ Nurme, Ots ~ Otsa, Parv ~ Parve, Talv ~ Talve* jne.), obliikvisijojen tarpeeton suomalaistami- nen aiheuttaisi helposti sekaannusta.

Obliikvisijojen taivutuksessa onkin syy- tä nojautua virolaisen nimen yksikön no- minatiiviin, jota suomalaisessa tekstissä on yleensä käsiteltävä sitaattilainana. On siis puhuttava ja kirjoitettava Georg *Otsista*, Oskar *Looritsista*, Mart *Mägeristä*, Heino *Ahvenista*, Gustav *Suitsista*, Johan- nes *Aavikista*, O. W. *Masingista*, Arnold *Kaskista* jne. Astevaihtelua ei virolaisiin nimiin tule soveltaa, joten on taivutettava: *Vakk : Vakkin, Viidalepp : Viidaleppin, Ränk : Ränkin, Niit : Niitin, Uuspöld : Uuspöldin, Laht : Lahtin* jne. Jos virolaiset nimet pantaisiin muihin vierasperäisiin nimiin nähdn erityisaseman ja alistettaisiin astevaihteluun, menetettäisiin samalla mahdollisuus pitää erillään sellaiset nimet kuin *Raudsepp* ja *Raudsep*, *Raut* ja *Raud* jne. Pääsäännön poikkeuksina on muistettava eräät suomalaiseseen asuun vakiintuneet paikannimet, kuten *Tallinna* (mutta ho- telli *Tallinn : Tallinnin!*), *Tartto* (: *Tar- ton*), *Viljanti* (: *Viljannin*) jne. (Vrt. Saari- maa, Kielenopas s. 99.)

Ovat kiintoisaa havaita, että virolaiset ovat suomalaisten nimien obliikvisijojen muodostamisessa päätyvässä aivan vas- taavanlaiseen ratkaisuun, kuten seuraa-

vat Keel ja Kirjandus -lehestä poimitut esimerkit osoittavat: *Loppi Leppälahtis- se* 'Lopen Leppälahteen' (1970 s. 552), *Heik- kiga* 'Heikin kanssa' (1970 s. 770), *Mattil* (1969 s. 76; 1971 s. 216), *Matti Kuusiga* 'Kuusen kanssa' (1970 s. 380), *Irmeli Niemilt* (ibid.), A. *Kivi* »Lea» (1970 s. 493), Arhippa *Perttunen* »sunnist 'Perttu- sen syntymästä' (1969 s. 678), L. *Haku- linenile* 'Hakuliselle' (1969 s. 58) jne. Harvinaisia poikkeuksia ovat *Iiti* kihel- konnas 'Iitin pitäjässä' (1969 s. 66), Otto *Mannise* 'Mannisen' (1969 s. 632 — suora lainaus teoksesta Eesti kirjanduse ajalugu III s. 352). Viroonkin on eräitä Suomen paikannimiä vakiintunut virolaistuneessa asussa, esim. *Soome, Hämemaa, Helsingi, Turu* 'Turku', *Saima* 'Saimaa', luovute- tulta alueelta *Viiburi, Tütarsaar*.

Virolaisten -*Vs*-päätteisten nimien tai- vutuksessa on vartalossa kirjavuutta. Se ei kuitenkaan aiheuttane abstrahointiongel- mia. Suomalaisittain katsoen oudoimpia nimiä taivutetaan yleensä käyttämällä s:n jäljessä sidevokaalina i:tä: *Ambusin* (vir. *Ambus : Ambuse*), *Lõugasin* (vir. *Lõu- gas : Lõugase*), *Palmeosin* (vir. *Palmeos : Palmeose*), *Tormisin* (vir. *Tormis : Tormise*), *Valdesin* (vir. *Valdes : Valdese*), *Ilusin* (vir. *Ilus : Ilusa*), *Remmelgasin* (tai *Remmelgaan*; vir. *Remmelgas : Remmelga*). Sitä vastoin esim. *Kallaksen* (vir. *Kallas : Kalda*), *Lin- nuksen* (vir. *Linnus : Linnuse*), *Oraksen* (vir. *Oras : Orase*) ja *Tuglaksen* (vir. *Tuglas : Tuglase*) -nimiin soveltuu parhaiten *kannas : kannaksen* -tyyppinen taivutus, *Oi- naan* (vir. *Oinas : Oina*) nimi taas on luontevirta taivuttaa appellatiivin *kun- nas : kunnaan* malliin, samoin etunimi *Toomas* (vir. *Toomas : Tooma ~ Toomase*).

Viron e-loppuiset nimet (esim. paikan- nimet *Rakvere, Emmaste, Halliste, Sangaste, Urvaste, Helme, Paide, Põide, Rõuge*, suku- nimet *Laanpere, Tampere, Univere, Ariste, Laugaste, Mägiste, Saareste* ja etunimet *Anne, Merle, Sirje, Vaike, Valve, Merike*) on kirjoitettaessa yleensä tajuttu vieras- peräisiksi eikä niitä ole juuri pyrittyään taivuttamaan suomalaiseseen *Tampere : Tampereen* : *Tamperetta* (tai *Havaste* :

Havasteen : Havasteeseen; Säde : Säteen)
-kaavaan.

Konsonanttiin päättyvät nimet *Annist*,
Laanest jne. taipuvat sitä vastoin (*Ariste* :
Aristen -tyypistä poiketen) *Annistin*, *Laa-*
nestin eivätkä siis *Annisten* (kuten esim.
Vir. 1969 s. 92—94), *Laanesten*.

Matti Punttila